

 Łukasz D. Wróblewski

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Katedra Europeistyki
lukasz.wroblewski@ue.poznan.pl

2

Ewolucja rynku cyfrowego Unii Europejskiej: wybrane aspekty pojęciowe i prawodawcze

<https://doi.org/10.18559/978-83-8211-245-0/2>

The evolution of the EU digital market: theoretical and legislative aspects

Abstract: The aim of the chapter is to present the evolution of the European Union's digital market. Its potential and the most important problems will also be presented. The chapter is based on the analysis of the literature and the EU legal acts. The EU digital market is based on the concept of the common market and it consists in eliminating trade barriers between Member States to e-commerce. Thus, it boosts the EU's economy and it generates substantial economic benefits for business and consumers. However, the full potential of the digital market still remains unexplored. Given that fact, the digital market should be treated by the EU and its member states as a crucial priority for the next years.

Keywords: European Union, digital market, digital transformation, common market, European integration.

Sugerowane cytowanie:

Wróblewski, Ł. D. (2024). Ewolucja rynku cyfrowego Unii Europejskiej: wybrane aspekty pojęciowe i prawodawcze. W: J. Cabańska, D. Czyżewska-Misztal i G. Mazur (red.), *Droga do zrównoważonej gospodarki światowej* (s. 31–42). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. <https://doi.org/10.18559/978-83-8211-245-0/2>

Ta książka jest udostępniana na licencji Creative Commons – Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe

Wstęp

Transformacja cyfrowa gospodarki unijnej stanowi obecnie jedno z najpoważniejszych wyzwań stojących przed Unią Europejską (UE), a kluczowym instrumentem jej służącym jest niewątpliwie sprawnie funkcjonujący rynek cyfrowy. Opiera się on na założeniach rynku wewnętrznego UE, a jego ogólnym celem jest likwidacja, a przynajmniej znaczne ograniczenie barier w handlu wspólnotowym, w tym przypadku odbywającym się na odległość. Pomimo tych podobieństw rynek cyfrowy podąża nieco dalej, ponieważ pierwotna koncepcja wspólnego rynku nie uwzględniała współczesnych form prowadzenia biznesu. Nie zostały także wypracowane w toku procesów integracyjnych odpowiednie regulacje zapewniające jego właściwe funkcjonowanie. Problem ten dodatkowo potęguje sam rynek UE, którego potencjał wciąż nie jest w pełni wykorzystany. Z całą pewnością jednym z warunków wzrostu jego efektywności jest właśnie ustanowienie rynku cyfrowego. Niemniej rynek ten charakteryzuje się specyficzną grupą barier i problemów. Ich zniwelowanie powinno zatem stanowić kluczowy priorytet dla UE na najbliższe lata, w szczególności gdy weźmiemy pod uwagę potencjał, jaki tkwi w gospodarce cyfrowej.

Celem niniejszego rozdziału jest zaprezentowanie ewolucji rynku cyfrowego UE. W tym kontekście można postawić pytanie o związek rynku cyfrowego z rynkiem wewnętrznym. Czy rynek cyfrowy UE stanowi odrębny byt od rynku wewnętrznego? Czy może jednak wynika on z naturalnej ewolucji rynku wewnętrznego i stanowi jego swoiste dopełnienie? W pracy zostanie zaprezentowany także potencjał rynku cyfrowego i najważniejsze (zdaniem autora) problemy w tej kwestii stojące przed UE.

2.1. Istota rynku cyfrowego UE

Pojęcie *rynku* na gruncie ekonomii jako przestrzeni dla wymiany dóbr lub usług wynikającej z podziału pracy i własności czynników produkcji jest ogólnie zrozumiałe i niebudzące zastrzeżeń. Obok tego, na skutek procesów integracyjnych w ramach UE, wykształciła się koncepcja *rynku wewnętrznego*, często określanego mianem także *rynku wspólnego* albo *jednolitego*. Taka konstrukcja semantyczna może już jednak wymagać wyjaśnienia. Albowiem wątpliwości w tej materii nie rozwiewa nawet literatura przedmiotu, w której to wyżej wymienione pojęcia raz są ze sobą utożsamiane, innym razem definiowane rozłącznie (Musiałkowska i in., 2012; Wróblewski, 2011, 2020). Pojęcie *rynku cyfrowego* UE z kolei pojawiło się wraz z upowszechnieniem się nowych technologii i rozwojem e-commerce.

Koncepcja *wspólnego rynku* wywodzi się z art. 2 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą. Przyjęto wówczas, że celem Wspólnoty jest likwidacja opłat celnych i ograniczeń ilościowych w handlu wewnętrznym oraz przeszkód w swobodnym przepływie osób, usług oraz kapitału. Stało się to możliwe dzięki ustanowieniu wspólnej taryfy celnej i wspólnej polityki handlowej.

Obecnie w prawodawstwie UE pojęcie *rynku wspólnego* nie występuje. Zamiast tego, zgodnie z art. 26 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) ustanowiony został *rynek wewnętrzny*. Stanowi on tzw. *obszar bez granic wewnętrznych, w którym zapewniony jest swobodny przepływ towarów, osób lub kapitału*. Takie ujęcie rynku UE może jednak budzić pewne wątpliwości. Nie znosi on bowiem granic państwowych, lecz likwiduje po prostu bariery w handlu wspólnotowym. Co więcej, nie reguluje on swobody *przepływu osób*, ale siły roboczej. Swobody te są ze sobą związane, ale nie są tożsame (TFUE, 2012, art. 21 ust. 1; Wróblewski, 2011, 2020).

Z kolei koncepcja *rynku jednolitego* wywodzi się z Jednolitego Aktu Europejskiego. A zatem *jednolitość rynku* to *de facto* jego cecha oznaczająca odejście od polityki harmonizacji holistycznej na rzecz wdrażania tzw. dyrektyw nowego podejścia (Wróblewski, 2020).

Podstawa prawna rynku unijnego jest złożona. Obejmuje ona bowiem zarówno prawo UE (pierwotne oraz wtórne), jak i krajowe. Do aktów prawa wtórnego zaliczamy przede wszystkim rozporządzenia i dyrektywy. Problematyczne w tym kontekście wydają się zwłaszcza te drugie, gdyż wymagają inkorporacji do dorobku prawnego państw członkowskich. Co więcej, sam rynek UE należy do tzw. kompetencji dzielonych (art. 4 TFUE), co daje państwom członkowskim prawo do przyjmowania krajowych aktów prawnych. W rezultacie rynek ten często funkcje wyłącznie teoretycznie, na co wskazywała już co najmniej kilkakrotnie sama Komisja Europejska (European Commission, 2020; Monti, 2010). Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej także wypracował w toku swego orzecznictwa szereg zasad regulujących funkcjonowanie rynku UE.

Rynek wewnętrzny pozwala przedsiębiorstwom na dostęp do rynków innych państw członkowskich, pracownikom daje możliwość poszukiwania zatrudnienia w tychże państwach, a konsumentom – szansę zaspokojenia swoich potrzeb (Wróblewski, 2020). Rynek UE prowadzi również do podwyższenia konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrostu efektywności wykorzystania pracy i kapitału. A ponieważ wyraża się on przez swobodę przepływu czynników produkcji, dla właściwego jego funkcjonowania kluczowe jest zróżnicowanie ich cen w obrębie UE. W takich warunkach popyt krajowy może zostać zaspokojony przez podaż zagraniczną. Natomiast brak zróżnicowania cen ogranicza jego efekty.

Mimo wszystko rynek wewnętrzny należy postrzegać przez pryzmat rynków narodowych. Rynek ten stanowi bowiem sumę rynków krajowych, a nie swoistą przestrzeń transgraniczną. Tym samym jego ogólna efektywność, poza prawem UE i mechanizmami rynkowymi, zależy od tego, czy państwa członkowskie podejmują działania protekcjonistyczne. W rezultacie możliwości rynku wewnętrznego wciąż

nie są w pełni wykorzystywane (Musiałkowska i in., 2012; Wróblewski, 2011, 2020). Niewątpliwie jednym z warunków wzrostu jego efektywności jest właśnie budowa rynku cyfrowego.

Założenia rynku cyfrowego UE mają na celu likwidację, a przynajmniej znaczne ograniczenie krajowych barier w handlu wspólnotowym, w tym przypadku odbywającym się za pośrednictwem transakcji internetowych. Rynek ten stanowi zatem pewną koncepcję formalnoprawną, a z ekonomicznego punktu widzenia swoistą przestrzeń do zawierania transgranicznych transakcji kupna-sprzedaży dóbr lub usług. Wydawać się więc może, że rynek cyfrowy opiera się na założeniach rynku wewnętrznego i stanowi jego swoistą część składową lub nawet rozwinięcie.

Jednak rynek cyfrowy podąża nieco dalej niż tradycyjny rynek unijny, którego pierwotna koncepcja nie uwzględniała współczesnych form prowadzenia biznesu, obecnie uznawanych za oczywiste. Tym samym *acquis communautaire* wspólnego rynku nie odpowiada w pełni mechanizmom rynku cyfrowego (Midiri, 2023; Monti, 2010). Co więcej, rynek cyfrowy obejmuje swym zasięgiem nie tylko wyżej wymienione transakcje, ale również metody ich realizacji lub zapewniania ich bezpieczeństwa, kwestie dotyczące wykorzystania nowych technologii w biznesie czy w rozwoju usług publicznych. Chodzi tu zwłaszcza o sztuczną inteligencję (AI), rzeczywistość rozszerzoną (AR) i wirtualną (VR), prawa autorskie i handel treściami cyfrowymi, harmonizację prawa UE w tej materii, stosowanie przez niektóre przedsiębiorstwa blokad regionalnych (*geoblocking*) czy też o coraz bardziej problematyczne generatory treści (np. ChatGPT). Jak widać, rynek cyfrowy charakteryzuje się specyficzną grupą problemów i wyzwań.

2.2. Problemy i potencjał rynku cyfrowego UE

Bariery rynku cyfrowego można podzielić na dwie grupy. Pierwsza obejmuje typowe dla rynku unijnego problemy natury prawnej, ograniczające funkcjonowanie nie tylko rynku cyfrowego, ale rynku UE w ogóle. Należą do nich przede wszystkim: ograniczona transpozycja prawa UE do dorobku prawnego państw członkowskich, stosowanie przez państwa członkowskie działań protekcyjnych w tej materii, trudności w dochodzeniu swoich praw lub obawy przed tym, czy też po prostu niezajomość tychże praw przez konsumentów (Salsas-Forn i in., 2020). Ograniczenie tych barier jest kluczowe. Dostęp do informacji na temat przepisów ustawowych i wykonawczych w państwach członkowskich ma bowiem zasadnicze znaczenie dla sprawnego funkcjonowania jednolitego rynku cyfrowego. Druga grupa barier obejmuje natomiast praktyki o charakterze rynkowym. Ich wyeliminowanie wydaje się jednak znacznie trudniejsze. Dotyczą one braku zaufania lub organicznego wzajemnego zaufania ze strony uczestników rynku, orientacji

przedsiębiorstw wyłącznie na rynek krajowy, praktyk przedsiębiorstw prowadzących do segmentacji terytorialnej rynku, barier językowych, nieznanomości marek zagranicznych przez konsumentów, wysokości kosztów i czasu dostaw oraz ograniczonej dostępności tychże usług w handlu transgranicznym, braku jednakowego traktowania działalności offline i online, wpływu tzw. influencerów na zachowania konsumentów (Fourberg i in., 2021), często wprowadzających w błąd lub promujących niebezpieczne produkty (Michaelsen i in., 2022), stosowania nieuczciwych praktyk przez gigantów technologicznych (np. Valve Corporation, Facebook) (Wiewiorra i Godlovitch, 2021), wykluczenia cyfrowego, braku platform internetowych uniemożliwiających zawieranie transakcji na odległość.

Analizując potencjał rynku cyfrowego, należy spróbować określić, jakiego typu korzyści może on generować. Niewątpliwie zależą one od obszaru tego rynku, który zostanie poddany harmonizacji. Niemniej szacuje się, że największe korzyści gospodarka UE osiągnie na skutek dalszej likwidacji barier w obszarze usług łączności elektronicznej. Mogą one wynieść aż 86 mld euro. Kluczowy dla wzrostu przewagi konkurencyjnej unijnej gospodarki wydaje się również rozwój nowych technologii w dziedzinie AI oraz gromadzenia i zarządzania danymi. Dzięki temu gospodarka UE może urosnąć o kolejne 52 mld euro. Częstym przedmiotem dyskusji na temat funkcjonowania rynku cyfrowego jest działalność platform cyfrowych i internetowych typu Steam czy Netflix. Dotyczy ona wielu problemów, choć szczególnie często mówi się o opodatkowaniu przedsiębiorstw będących właścicielami tychże platform oraz o ograniczaniu użytkownikom dostępu do treści cyfrowych, głównie ze względu na zróżnicowanie ich cen na poszczególnych rynkach (blokowanie geograficzne). Szacuje się jednak, że korzyści dla gospodarki UE z tego tytułu nie byłyby szczególnie wysokie, wyniosłyby ok. 14 mld euro. Niemniej dotychczasowe działania legislacyjne UE w obszarze rynku cyfrowego pozwoliły zwiększyć unijną gospodarkę o ponad 180 mld euro (Godel i in., 2016; Keirsbilck i in., 2020; Maciejewski i in., 2014; Marcus i in., 2019).

2.3. Tworzenie rynku cyfrowego UE

Budowa unijnego rynku cyfrowego rozpoczęła się w zasadzie wraz z przyjęciem w 2010 roku strategii *Europa 2020*. W strategii tej po raz pierwszy wprowadzono agendę cyfrową UE. Wspólnota postawiła sobie wówczas za cel rozwój UE jako gospodarki inteligentnej, zrównoważonej i sprzyjającej włączeniu społecznemu. Była to zatem swoista odpowiedź na niepowodzenie strategii lizbońskiej (2000–2010), wytyczająca nowy kierunek rozwoju Unii na kolejne lata.

Na związek rynku wewnętrznego z rynkiem cyfrowym wskazuje szereg inicjatyw podejmowanych przez instytucje UE, mających na celu wzmocnienie rynku

unijnego, a tym samym jego rozszerzenie na nowe, dotychczas nieuregulowane obszary. Jednymi z pierwszych były dwa komunikaty Komisji Europejskiej dotyczące przyszłości wspólnego rynku (*W kierunku Aktu o jednolitym rynku I i II*). Komisja zaproponowała wówczas, aby Unia skoncentrowała swoje wysiłki na pobudzeniu wzrostu gospodarczego, tworzeniu nowych miejsc pracy, intensyfikacji mobilności siły roboczej, wzmocnieniu spójności gospodarek, ochronie konsumentów, czy też na budowie gospodarki cyfrowej.

Decydująca okazała się jednak dopiero przyjęta przez KE w maju 2015 roku strategia jednolitego rynku cyfrowego. Zakładała ona, że celem UE powinno być zwiększenie dostępu do towarów i usług cyfrowych na obszarze całej Unii Europejskiej, rozwój sieci cyfrowych i innowacyjnych usług, a także dążenie do większego wykorzystania potencjału gospodarki cyfrowej. Strategia ta przyczyniła się istotnie do intensyfikacji wysiłków legislacyjnych w obszarze rynku cyfrowego. Na jej podstawie bowiem Komisja opublikowała szereg komunikatów dotyczących największych problemów rynku cyfrowego:

- *geoblockingu* (European Commission, 2016c),
- transgranicznych usług doręczania paczek (European Commission, 2016e),
- transgranicznego przenoszenia usług online (European Commission, 2015d),
- ochrony konsumentów na rynku cyfrowym (European Commission, 2016d),
- usług audiowizualnych (European Commission, 2016b),
- sprzedaży towarów przez Internet (European Commission, 2015c),
- funkcjonowania platform internetowych (European Commission, 2016a),
- realizacji lub zawierania umów o dostarczanie treści cyfrowych (European Commission, 2015b).

W kolejnych latach KE podjęła inicjatywy na rzecz wykorzystania potencjału tkwiącego w sztucznej inteligencji, w pierwszej kolejności przyjmując w 2018 roku strategię *Sztuczna inteligencja dla Europy*, a następnie publikując w 2019 roku *Wytyczne w zakresie etyki dotyczące godnej zaufania sztucznej inteligencji* (European Commission, 2019). Najistotniejsze było jednak przyjęcie przez Komisję na początku 2020 roku białej księgi *Sztuczna inteligencja: europejskie podejście do doskonałości i zaufania* (European Commission, 2020), która wyznaczyła nowy kierunek rozwoju Unii w tej dziedzinie.

W 2020 roku gospodarka światowa została dotknięta szokiem gospodarczym wywołanym pandemią SARS-CoV-2. Stworzyło to podstawy do wzmocnienia procesu budowy rynku cyfrowego w UE.

Już wczesną wiosną 2020 roku Komisja wydała zalecenie dotyczące wykorzystania instrumentów wspólnego rynku w obszarze nowych technologii do ograniczenia skutków pandemii. W maju tego samego roku KE w komunikacie *Decydujący moment dla Europy: naprawa i przygotowanie na następną generację* (Komisja Europejska, 2020). przyjęła, że odbudowa gospodarki UE po pandemii będzie możliwa głównie za sprawą rynku cyfrowego. W tym celu Unia powinna dążyć

do: 1) zwiększenia nakładów inwestycyjnych w obszarze łączności, 2) wzmocnienia cyfrowego łańcucha dostaw przez wykorzystanie AI i VR, infrastruktury 5G, chmury obliczeniowej oraz 3) przekształcenia gospodarki UE w gospodarkę opartą na danych. Wizja rynku cyfrowego jako fundamentu przyszłego rozwoju UE została utrzymana w kolejnych komunikatach KE, czego przykładem może być komunikat z marca 2021 roku pt. *Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie* (Komisja Europejska, 2021).

Inicjatywny legislacyjny KE odnoszące się do rynku cyfrowego przyczyniły się do przyjęcia przez Radę UE i Parlament Europejski szeregu aktów prawnych. Dzięki temu możliwe stało się zniwelowanie części barier ograniczających jego funkcjonowanie (tabela 2.1).

Tabela 2.1. Wybrane akty prawne przyjęte przez UE w obszarze rynku cyfrowego

Rodzaj aktu prawnego	Przedmiot aktu prawnego
Dyrektywa	budowa sieci łączności elektronicznej (OJ L 155, 23.5.2014)
	zasady bezpieczeństwa na rynku cyfrowym (OJ L 194, 19.7.2016)
	umowy o dostarczaniu treści lub usług cyfrowych (OJ L 136, 22.5.2019)
	prawa autorskie i prawa pokrewne (OJ L 130, 17.5.2019)
	zasady gromadzenia i przetwarzania danych osobowych (OJ L 119, 4.5.2016)
Rozporządzenie	dostęp do otwartego internetu, usługi powszechne i związane z sieciami i usługami łączności elektronicznej prawa użytkowników, roaming w publicznych sieciach (OJ L 310, 26.11.2015)
	ochrona danych osobowych osób fizycznych (OJ L 119, 4.5.2016)
	blokowanie geograficzne oraz inne formy dyskryminacji klientów ze względu na przynależność państwową, miejsce zamieszkania lub miejsce prowadzenia działalności (OJ L 60I, 2.3.2018)
	identyfikacja elektroniczna i usługi zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych (OJ L 295, 21.11.2018)
	Jednolity Portal Cyfrowy (OJ L 295, 21.11.2018)
	ochrona użytkowników biznesowych (OJ L 186, 11.7.2019)

Źródło: opracowanie własne.

Parlament Europejski zaangażował się także bezpośrednio w proces budowy rynku cyfrowego. W przyjętej w kwietniu 2012 roku rezolucji zwrócił uwagę, że podstawą rozwoju rynku wewnętrznego, w tym cyfrowego, jest sprawnie funkcjonująca administracja publiczna. Wezwał on zatem do ustanowienia jasnych i koherentnych ram prawnych dotyczących wzajemnego uznawania uwierzytelniania i podpisu elektronicznego. W grudniu tego samego roku Parlament przyjął rezolucję wzywającą do stworzenia ram prawnych rynku cyfrowego UE (European Parliament, 2015).

W lipcu 2013 roku Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie stworzenia jednolitego rynku cyfrowego określającą jego podstawy, takie jak: poprawa bezpieczeństwa w sieci, poprawa zaufania konsumentów, zwiększona dostępność

do legalnych treści cyfrowych oraz wprowadzenie usług związanych z mobilnością. W późniejszych latach przyjęte zostały kolejne rezolucje Parlamentu poszerzające ten katalog o rozwój administracji elektronicznej i usług pochodnych, w tym w obszarze zdrowia (Rezolucja, 2019; Värri, 2023), transformację cyfrową oraz o konieczność zwiększenia udziału obywateli w korzyściach wynikających z tego rynku.

Parlament Europejski przyjął także rezolucję pt. *W kierunku aktu o jednolitym rynku cyfrowym* wzywającą KE do podjęcia działań legislacyjnych zorientowanych na: 1) ograniczenie *geoblockingu*, 2) ochronę konsumentów i zwiększenie ich dostępu do rynku cyfrowego, 3) poprawę dostępu do transgranicznych usług doręczania paczek, 4) zniesienie wszelkiego typu barier dla MŚP, start-upów i scale-upów oraz 5) rozwój technologii w obszarze zbiorów i przetwarzania danych, w tym w chmurze i internecie rzeczy.

W przyjętej w październiku 2020 roku rezolucji (Rezolucja, 2020) Parlament wezwał do podjęcia inicjatywy legislacyjnej na rzecz dalszego wzmocnienia rynku cyfrowego, przy jednoczesnym zagwarantowaniu ochrony konsumentów, jednakowego traktowania działalności offline i online oraz zapewnieniu przejrzystości prawnej i poszanowaniu podstawowych praw i wolności. Parlament zaproponował również objęcie tymi przepisami przedsiębiorstw spoza UE, gdy ich działalność ma związek z konsumentami na rynkach unijnym.

W odpowiedzi KE w grudniu 2020 roku przedłożyła Parlamentowi i Radzie UE propozycję dwóch aktów prawnych: aktu o usługach cyfrowych oraz aktu o rynkach cyfrowych. Ostatecznie akty te weszły w życie w maju 2023 roku w postaci rozporządzeń (Rozporządzenie, 2022b; Rozporządzenie, 2022a). Mają one na celu dalszą poprawę bezpieczeństwa przestrzeni cyfrowej, ograniczenie wpływu targetowania na konsumentów oraz utworzenie jednolitych warunków funkcjonowania rynku cyfrowego dla wszystkich jego uczestników.

Podsumowując, warto też zwrócić uwagę na szereg inicjatyw pozalegisacyjnych mających na celu poszukiwanie rozwiązań usprawniających funkcjonowanie rynku cyfrowego. Opublikowano wiele opracowań i raportów z badań naukowych poświęconych problemom rynku cyfrowego (Blandin i Maciejewski, 2020), takim jak:

- bariery prawne w handlu elektronicznym i usługach cyfrowych,
- rozwój e-commerce w warunkach rynku wewnętrznego UE,
- ochrona konsumentów,
- wykorzystanie AI,
- ewolucja rynku wewnętrznego UE w kierunku rynku cyfrowego.

Nie sposób także nie wspomnieć o działalności komisji Parlamentu Europejskiego. Na przykład komisje stałe, takie jak Komisja Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów, Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, organizowały wysłuchania publiczne i przyjmowały rezolucje poświęcone AI, bezpieczeństwu cyfrowemu, własności intelektualnej, czy też

normom etycznym. Prace Parlamentu wspierane były także przez komisje specjalne, np. przez Komisję Specjalną ds. Sztucznej Inteligencji w Epoce Cyfrowej, mającą na celu określenie wpływu AI na gospodarkę UE.

Podsumowanie

Rynek cyfrowy, niezależnie od etapu budowy, na którym się obecnie znajduje, stanowi jedno z największych wyzwań stojących przed UE na najbliższe lata. Nie może on jednak zostać potraktowany przez decydentów politycznych lub uczestników rynku jako – cytując opublikowany w 2010 roku raport Montiego (Monti, 2010) dotyczący problemów rynku wewnętrznego – *cel sam w sobie*. Takie podejście skutkowałoby nie tylko niewykorzystaniem jego potencjału, wręcz niweczyłoby go, ale również mogłoby doprowadzić do ponownego *zmęczenia rynkiem* i zahamować procesy integracyjne w UE.

Dotychczasowe zaangażowanie KE i Parlamentu Europejskiego w proces budowy rynku cyfrowego, *de facto* na bazie rynku wewnętrznego, i położenie w aktualnej agendzie UE szczególnego nacisku na transformację cyfrową zdaje się wskazywać na świadomość wyzwań i zagrożeń wśród elit politycznych UE. Jednak rynek cyfrowy UE wciąż boryka się z wieloma problemami i barierami, często mającymi swoje korzenie w rynku wewnętrznym. W rezultacie jego potencjał nadal nie jest w pełni wykorzystany.

Bibliografia

- Blandin, L. i Maciejewski, M. (2020). *Digital services act: Opportunities and challenges for the Digital Single Market and consumer protection*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652712/IPOL_BRI\(2020\)652712_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652712/IPOL_BRI(2020)652712_EN.pdf)
- European Commission. (2015a). *Green paper on building a capital markets union* (COM/2015/063). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52015DC0063>
- European Commission. (2015b). *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content* (COM/2015/0634 final).
- European Commission. (2015c). *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on certain aspects concerning contracts for the online and other distance sales of goods* (COM/2015/0635 final).

- European Commission. (2015d). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on ensuring the cross-border portability of online content services in the internal market* (COM/2015/0627 final).
- European Commission. (2016a). *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Online Platforms and the Digital Single Market Opportunities and Challenges for Europe* (COM/2016/0288 final).
- European Commission. (2016b). *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services in view of changing market realities* (COM/2016/0287 final).
- European Commission. (2016c). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on addressing geo-blocking and other forms of discrimination based on customers' nationality, place of residence or place of establishment within the internal market and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC* (COM/2016/0289 final).
- European Commission. (2016d). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on cooperation between national authorities responsible for the enforcement of consumer protection laws (Text with EEA relevance)* (COM/2016/0283 final).
- European Commission. (2016e). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on cross-border parcel delivery services* (COM/2016/0285 final).
- European Commission. (2019). *Ethics guidelines for trustworthy AI*. Publications Office of the European Union.
- European Commission. (2020). *White paper on artificial intelligence: A European approach to excellence and trust* (COM/2020/65 final). https://commission.europa.eu/publications/white-paper-artificial-intelligence-european-approach-excellence-and-trust_en
- European Parliament. (2015). *European Parliament resolution of 11 December 2012 on a digital freedom strategy in EU foreign policy* (2012/2094(INI)), Official Journal of the European Union C 434, 23.12.2015, 24–33.
- Fourberg, N., Taş, S., Wiewiorra, L., Godlovitch, I., De Streel, A., Jacquemin, H., Bourguignon, C., Jacques, F., Ledger, M., Lognoul, M., Hill, J. i Nunu, M. (2021). *Online advertising: the impact of targeted advertising on advertisers, market access and consumer choice*.
- Godel, M. I., Harms, A., Jones, S. i Mantovani, I. (2016). *Reducing costs and barriers for businesses in the Single Market*.
- Keirsbilck, B., Terryn, E., Michel, A. i Alogna, I. (2020). *Sustainable consumption and consumer protection legislation*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/648769/IPOL_IDA\(2020\)648769_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/648769/IPOL_IDA(2020)648769_EN.pdf)
- Komisja Europejska. (2020). *Komunikat Komisji: Decydujący moment dla Europy: naprawa i przygotowanie na następną generację* (COM/2020/456 final).
- Komisja Europejska. (2021). *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie* (COM/2021/118 final).

- Maciejewski, M., Fischer, N. I. C. i Roginska, Y. (2014). *Streaming and online access to content and services*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/492435/IPOL-IMCO_ET\(2014\)492435_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/492435/IPOL-IMCO_ET(2014)492435_EN.pdf)
- Marcus, J. S., Petropoulos, G. i Yeung, T. (2019). *Contribution to growth: The European digital single market delivering economic benefits for citizens and businesses*. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2019\)631044](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2019)631044)
- Michaelsen, F., Collini, L., Jacob, C., Goanta, C., Kettner, S. E., Bishop, S., Hausemer, P., Thorun, Ch. i Yesiloglu, S. (2022). *The impact of influencers on advertising and consumer protection in the Single Market*. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2022\)703350](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2022)703350)
- Midiri, M. (2023). The Amazon case in light of cooperation between the EU Commission and the Italian competition authority waiting for the digital market act. *SSRN Electronic Journal*.
- Monti, M. (2010). *A new strategy for the Single Market at the service of Europe's economy and society*. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0608:FIN:en:PDF>
- Musiakowska, I., Sapała, M. i Wróblewski, Ł. D. (2012). The strengthening of the Single European Market vs. the crisis. *Poznań University of Economics Review*.
- Rezolucja. (2019). Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie umożliwienia transformacji cyfrowej opieki zdrowotnej i społecznej na jednolitym rynku cyfrowym, wzmocnienia pozycji obywateli i budowania zdrowszego społeczeństwa (2019/2804(RSP)), Dz.Urz. C 255 z 29.6.2021, 37–44.
- Rezolucja. (2020). Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 października 2020 r. zawierające zalecenia dla Komisji w sprawie aktu prawnego o usługach cyfrowych: poprawa funkcjonowania jednolitego rynku (2020/2018(INL)), Dz.U. C 404 z 6.10.2021, 2–30.
- Rozporządzenie. (2022a). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z dnia 14 września 2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym oraz zmiany dyrektyw (UE) 2019/1937 i (UE) 2020/1828 (akt o rynkach cyfrowych) (Tekst mający znaczenie dla EOG), OJ L 265, 12.10.2022, 1–66.
- Rozporządzenie. (2022b). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Tekst mający znaczenie dla EOG), OJ L 277, 27.10.2022, 1–102.
- Salsas-Forn P., Tognacci G., Vancauwenbergh S., Psalia, E. i Mariotti C. (2020). *The role of points of single contact and other information services in the single market*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658179/IPOL_STU\(2020\)658179_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658179/IPOL_STU(2020)658179_EN.pdf)
- TFUE (Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej). (2012). Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 326 z 26.10.2012). https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0009.02/DOC_2&format=PDF
- Väri, A. (2023). The impact of EU Digital Services Act and Digital Markets Act on health information systems. *Finnish Journal of eHealth and eWelfare*, 5(1).

- Wiewiorra, L. i Godlovitch, I. (2021). *The digital services act and the digital markets act: A forward-looking and consumer-centred perspective*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/662930/IPOL_IDA\(2021\)662930_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/662930/IPOL_IDA(2021)662930_EN.pdf)
- Wróblewski, Ł. D. (2011). Rynek wewnętrzny jako priorytet polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. *Przegląd Zachodni*, 3(340), 281–294.
- Wróblewski, Ł. D. (2020). Cross-border ties in the light of the EU common market. *Border and Regional Studies*, 8(4). <https://doi.org/10.25167/brs2199>